

Geothermie: de Mijnbouwwet en Omgevingswet

Sanne Schipper | 10 oktober 2023

Sanne Schipper

Advocaat

Telefoon: +31 88 253 5912 / +31 652615267

E-mail: sschipper@akd.nl

Expertise:

Omgevingsrecht, Omgevingswet, milieurecht (water, bodem), energierecht, mijnbouw en geothermie, aquathermie, energietransitie en warmtetransitie

Agenda

- + Mijnbouwwet of Omgevingswet?
- + Mijnbouwwet: welke besluiten zijn er nodig voor geothermie?
- + Adviesrecht: wanneer en over welke onderwerpen?

Bron: rogerklaassen.com

Mijnbouwwet of Omgevingswet?

Sam
Mijnb

09.08.2023 Jan de Wit

Sinds 1 juli geldt de gewijzigde Mijnbouwwet. Wat betekent dit voor geothermie?

Voor het zomerreces stuurde Hans Vijlbrief, de inmiddels demissionaire Tweede Kamer. Hierin ging hij in op de stand van zaken rondom de Mijnbouwwet. Belangrijke stappen "om geothermie veilig en veran

Op 1 juli 2023 is de gewijzigde Mijnbouwwet in werking getreden, het is nu mogelijk om aardwarmte te winnen. Dat was tot voor kort wettelijk nog niet mogelijk. Het winnen van aardwarmte is in Nederland een nieuw fenomeen.

Omgevingswet gaat in op 1 januari 2024

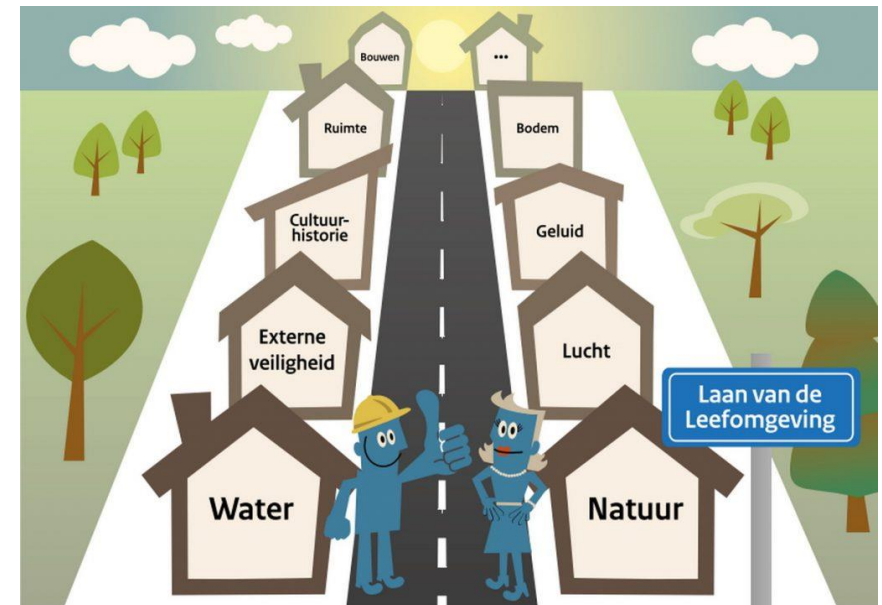
14 maart 2023

De Eerste Kamer stemde dinsdag 14 maart in met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Na een hoofdelijke stemming bleek dat 41 van de leden voor de inwerkingtreding op die datum was, en 29 leden tegen. Ook zijn vier moties aangenomen.

Waar gaat de Omgevingswet over?

- Vanaf 1 januari 2024
- **Artikel 1.4 (verhouding tot andere wetgeving)**
  - Deze wet is niet van toepassing op onderwerpen met betrekking tot de fysieke leefomgeving of onderdelen daarvan, die bij of krachtens een andere wet uitputtend zijn geregeld, tenzij uit de bepalingen van deze wet anders blijkt.
- Fysieke leefomgeving: Zowel de natuurlijke omgeving als de daarin door de mens aangebrachte elementen (gebouwde omgeving).
  - Bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed (art. 1.2 lid 2 Ow).

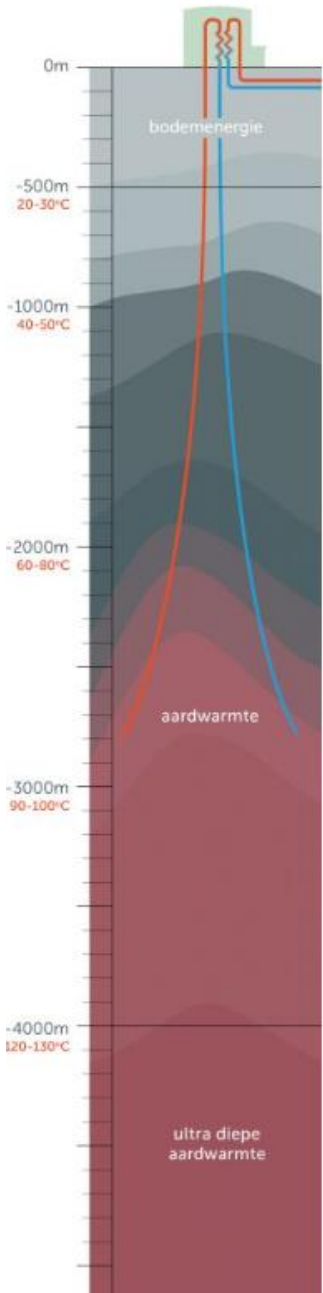

Waar gaat de Mijnbouwwet over?

- Art. 2 lid 3 Mbw: *“Deze wet is met betrekking tot aardwarmte slechts van toepassing, voorzover de aardwarmte op een diepte van meer dan 500 meter beneden de oppervlakte van de aardbodem aanwezig is.”*
- De Mijnbouwwet is dus niet van toepassing op ondiepe geothermie (tot 500 meter) of open bodemenergiesystemen (WKO's) of gesloten bodemenergiesystemen (bodemplussen)
- Separaat vergunningstelsel voor geothermie staat in hoofdstuk 2A Mbw (sinds 1 juli 2023).
- Introductie separaat vergunningstelsel aardwarmte
  - *Toewijzing zoekgebied, startvergunning en vervolgv vergunning i.p.v. opsporingsvergunning, winningsvergunning en winningsplan.*
  - *Direct adviesrecht voor gemeenten.*
  - *Versnelling procedures.*
  - *Sluit beter aan bij de praktijk.*

Mijnbouwwet vs. Omgevingswet **akd** benelux lawyers

- Mijnbouwwet: het economisch recht om in een bepaald gebied aardwarmte te mogen zoeken, of winnen, dieper dan 500 meter (concessie)
- Omgevingswet: alles wat in de fysieke leefomgeving gebeurt tot 500 meter diepte.
- Hoe zit het met de leidingen en de bovengrondse installatie?
- Omgevingsvergunning op grond van de Omgevingswet (art. 5.1 Ow):
  - *Milieubelastende activiteit (MBA)?*
  - *Bouwactiviteit?*
  - *Omgevingsplanactiviteit?*
  - *Omgevingsvergunning omgevingsverordening?*
  - *Wateronttrekkingsactiviteit?*
  - *Lozingsactiviteit?*
  - *Mijnbouwlocatieactiviteit?*

Enkele Ow-vergunningen uitgelicht (1) akd benelux lawyers

- Omgevingsplanactiviteit en activiteit omgevingsverordening
→ *afhankelijk van regels omgevingsplan gemeente en omgevingsverordening provincie.*
- Milieubelastende activiteiten:
  - Aanleggen of gebruiken van een open bodemenergiesysteem (art. 3.19 Bkl) → geen geothermie
  - Aanleggen en exploiteren van een mijnbouwwerk, incl. functioneel ondersteunende milieubelastende activiteiten (art. 3.320) → wel geothermie

(excl. testen, onderhouden, repareren of buiten gebruikstellen van boorgat met een verplaatsbaar mijnbouwwerk en stimuleren van een voorkomen via een boorgat met een verplaatsbaar mijnbouwwerk).

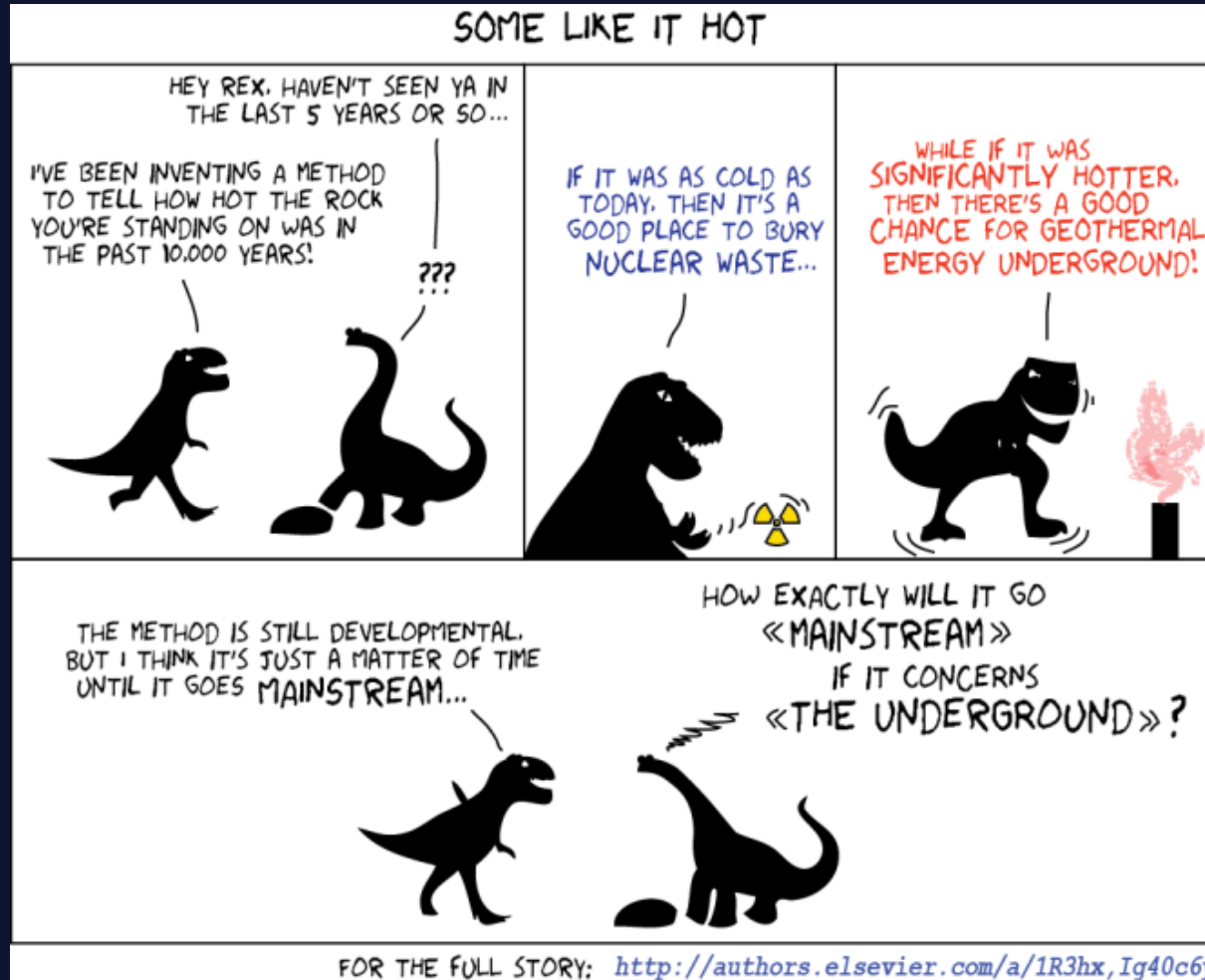

Enkele Ow-vergunningen uitgelicht (2) akd benelux lawyers

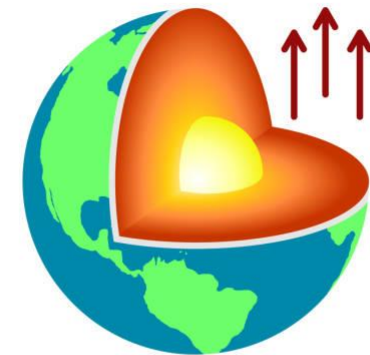
- Omgevingsvergunning voor mijnbouwwerk aardwarmte (enkelvoudige aanvraag)?
  - Minister EZK bevoegd, adviesrecht voor GS en B&W.
- Omgevingsvergunning voor mijnbouwwerk aardwarmte én andere activiteiten (meervoudige aanvraag)?
  - Afhankelijk van activiteiten, B&W of GS bevoegd, adviesrecht (met instemming) voor Minister EZK en andere bestuursorganen.
- Omgevingsvergunning voor omgevingsplanactiviteit of omgevingsverordeningsactiviteit?
  - B&W respectievelijk GS bevoegd.
  - In dezelfde aanvraag als mijnbouwwerk? Dan blijft B&W bevoegd.
  - *Let op, dit is nu anders (art. 3.3 lid 4 Bor)*

Mijnbouwwet: welke besluiten zijn er nodig voor geothermie?

Vergunningplicht Mijnbouwwet

- Het is verboden om zonder een startvergunning aardwarmte of een vervolggunning aardwarmte, aardwarmte op te sporen of te winnen (art. 24b Mbw).
  - *Tenzij: Zuiver wetenschappelijk onderzoek voor beleid centrale overheid.*
- Voor geothermie zijn er dus verschillende toestemmingen van de minister EZK nodig:
  - Toewijzing zoekgebied aardwarmte (par. 2a.2 Mbw)
  - Startvergunning aardwarmte (par. 2a.3 Mbw)
  - Vervolggunning aardwarmte (par. 2a.4 Mbw)
- Voorheen: opsporingsvergunning, winningsvergunning en winningsplan.

**GEOTHERMAL
ENERGY**

Relevante wijzigingen sinds 1 juli 2023 akd benelux lawyers

- **Toewijzing zoekgebied**
  - Is er sprake van een haalbaar en uitvoerbaar plan?
  - Inzage geven in afzet en (voorlopige) afspraken daarover met afnemers.
- **Startvergunning aardwarmte**
  - Ziet op boren, testen en korte periode van winning.
  - Afdeling 3.4 Awb (uov) van toepassing, belanghebbenden kunnen een zienswijze indienen (maar beslistermijn 30 weken).
- **Vervolgvergunning aardwarmte**
  - Ziet op grootte winningsgebied, exploitatieduur, en voorwaarden winning.
  - Opnieuw beoordeling of lokale seismische risicobeoordeling wordt opgesteld.
- **Let op: belangen Mijnbouwwet ≠ belangen omgevingsrecht**

Toewijzing zoekgebied (1)

Wat staat er in de toewijzing zoekgebied?

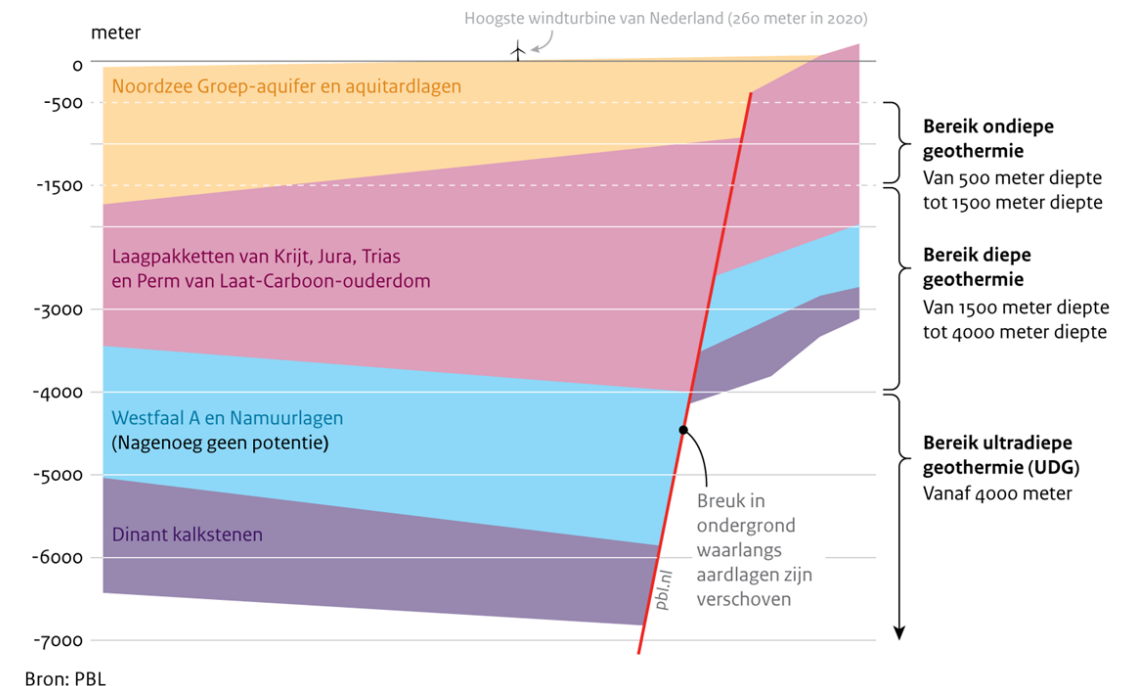
- Vergelijkbaar met de eerdere opsporingsvergunning, hierin staat voor welke aardlagen en begrenzing de toewijzing geldt → exclusief recht.
- Geen fysieke activiteiten in de diepe ondergrond.
- Geeft de toestemming om binnen het zoekgebied de mogelijkheden van geothermie te onderzoeken, en onderzoek te doen naar financiering, technische organisatie en afzet gewonnen warmte en aanvragen subsidie.
- Geldt voor een periode van vier jaar, verlenging met eenmaal een jaar, of...
- Indien een aanvraag voor een startvergunning is ingediend tot het moment dat deze onherroepelijk wordt of verzoek om verlenging van vier jaar bij aanvraag startvergunning

Toewijzing zoekgebied (2)

Wat moet er in de aanvraag staan?

- Een omschrijving van (art. 24e Mbw) :
  - De aardlagen en de begrenzing daarvan.
  - Gebruiksmogelijkheden van het gebied, waaronder grondwater met het oog op winning drinkwater en kenbare mogelijkheden tot opslag van stoffen.
  - Plan voor het opsporen en winnen van aardwarmte.
  - De voorgenomen afzet van warmte en afspraken hieromtrent.
  - De ervaring van de aanvrager met geothermie en mijnbouw.
  - Financiering van het project.

Opbouw aardlagen in Nederland

Toewijzing zoekgebied (3)

Welke procedure wordt gevolgd?

- Lichte procedure
- De minister beslist binnen 18 weken na ontvangst aanvraag (verlenging met vier weken) (art. 24h Mbw)
- Uitnodiging aan anderen om concurrerende aanvraag in te dienen (art. 24f Mbw)
- Adviesrecht voor GS, BW en Waterschap (art. 24g Mbw)
- Eventuele rangschikking bij meerdere aanvragen, volgens criteria in Mbb (art. 24j Mbw)

Toewijzing zoekgebied (4)

Wanneer wordt de toewijzing zoekgebied verleend?

- Geheel afwijzen kan als het opsporen of winnen in de aangegeven aardlaag niet is toegestaan of als er al een aardwarmtevergunning geldt.
- Geheel of gedeeltelijk afwijzen kan in de volgende gevallen:
  - *a. in het belang van de planmatige ontwikkeling of het beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;*
  - *b. indien het plan of de uitvoering ervan voor de wijze van opsporen en winnen van aardwarmte niet haalbaar wordt geacht;*
  - *c. indien er onvoldoende zicht is op een warmtevraag die passend is bij de te verwachten winning van aardwarmte;*
  - *d. indien het zoekgebied niet passend is bij de te verwachten warmtevraag;*
  - *e. indien onvoldoende zicht is op de financiering van de opsporing en winning van aardwarmte.*
- Financiële omstandigheden aanvrager worden ook betrokken bij beoordeling van de aanvraag (art. 29o Mbb)

Startvergunning aardwarmte (1)

Wat is de startvergunning aardwarmte?

- Vergunning voor boren, testen en een korte periode van winnen.
- Belangrijkste vergunning voor de opsporing en winning van aardwarmte.
- Wel fysieke activiteiten in de diepe ondergrond mogelijk.
- Wordt verleend op aanvraag van de houder van een toewijzing zoekgebied aardwarmte, al dan niet samen met de uitvoerder aardwarmte.
- Geldt voor twee jaar (of bij aanvraag vervolgv vergunning totdat op die aanvraag is beslist), verlenging kan eenmaal met een jaar (art. 24v Mbw).
- Startvergunning geldt ook voor delfstoffen die meekomen met de winning van aardwarmte die niet zelfstandig winbaar zijn (art. 24x Mbw).
- Startvergunning kan worden gesplitst of overgedragen (art. 24ac en art. 24ad Mbw).

Startvergunning aardwarmte (2)

Wat moet er in de aanvraag staan?

- Een omschrijving van (art. 24o Mbw) :
  - De aardlagen en de begrenzing daarvan.
  - Gebruiksmogelijkheden van het gebied, waaronder grondwater met het oog op winning drinkwater en kenbare mogelijkheden tot opslag van stoffen.
  - Plan voor het opsporen en winnen van aardwarmte en borging putintegriteit.
  - Verwachte bodembeweging ten gevolge van de winning en veiligheidsrisico's en maatregelen.
  - Overeenkomsten over de afzet van warmte.
  - Wijze waarop kosten als gevolg van aansprakelijkheden (verontreiniging grondwater) gedragen zullen worden.
  - De ervaring van de aanvrager met geothermie en mijnbouw.
- Overlap met toewijzing zoekgebied.

Startvergunning aardwarmte (3)

Welke procedure wordt gevolgd?

- Uniforme openbare voorbereidingsprocedure (art. 24r Mbw).
- Als aanvraag startvergunning gedeeltelijk ziet op aangrenzend gebied, waarvoor geen toewijzing zoekgebied is verleend, wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.
- Houder aardwarmtevergunning aangrenzend gebied kan concurrerende aanvraag indienen (art. 24p Mbw)
- Adviesrecht voor GS, BW en Waterschap (art. 24q Mbw)
- Gecombineerde aanvraag startvergunning en verzoek om aanwijzing uitvoerder heeft een beslistermijn van 32 weken (art. 24s Mbw)

Startvergunning aardwarmte (4)

Wanneer wordt de startvergunning aardwarmte verleend?

- Geheel afwijzen kan als het opsporen of winnen in de aangegeven aardlaag niet is toegestaan of als er al een aardwarmtevergunning geldt, bij onaanvaardbare risico's voor de veiligheid van omwonenden en schade aan gebouwen, als geen financiële zekerheid kan worden gesteld.
- Geheel of gedeeltelijk afwijzen kan in de volgende gevallen:
  - **a.** *in het belang van de planmatige ontwikkeling of het beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;*
  - **b.** *indien het plan of de uitvoering ervan voor de wijze van opsporen en winnen van aardwarmte en putintegriteit niet geschikt wordt geacht vanwege nadelige gevolgen voor het milieu;*
  - **c.** *indien de aardlagen en begrenzing niet aansluiten bij verwachte winning en afzet van aardwarmte;*
  - **d.** *in verband met het ontbreken van overeenkomsten met betrekking afzet aardwarmte;*
  - **e.** *in verband met financiële mogelijkheden aanvrager.*
- Risico's voor veiligheid omwonenden en financiële omstandigheden aanvrager worden ook betrokken (art. 29p Mbw)

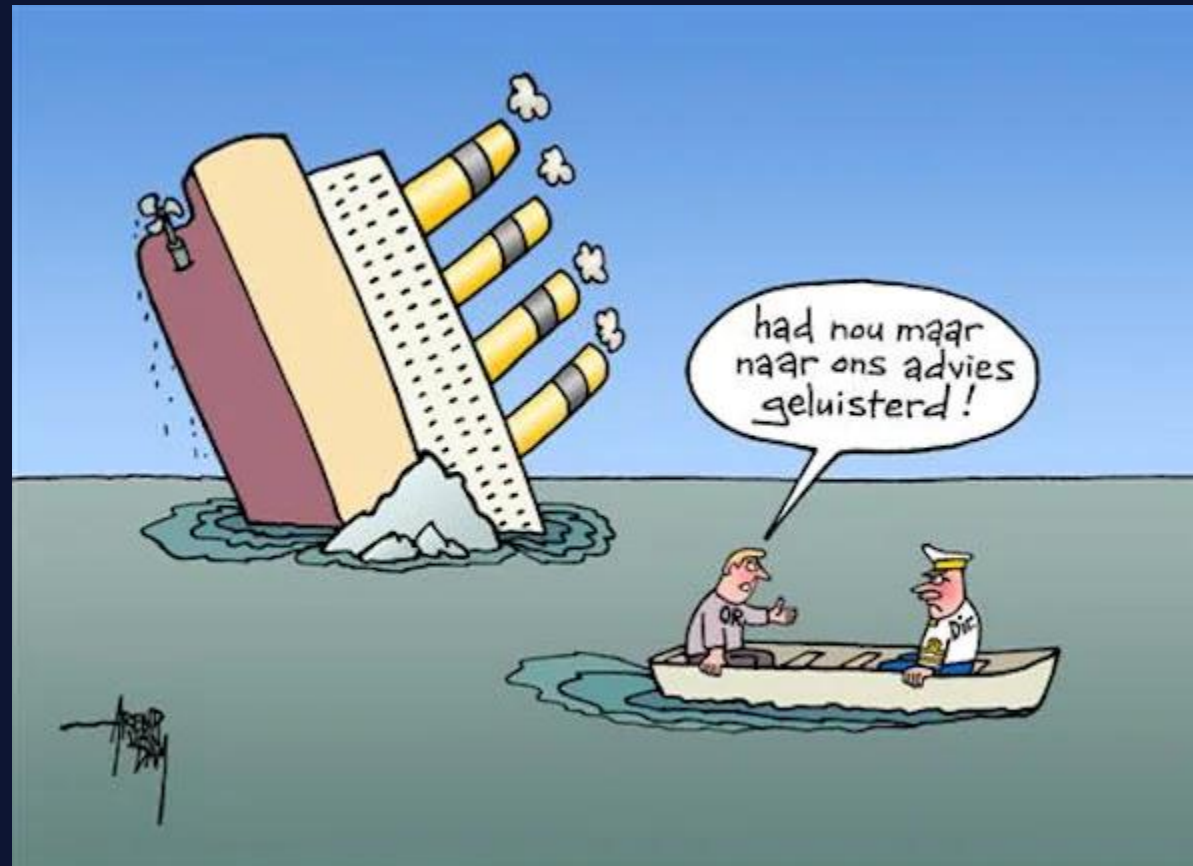
Vervolgvergunning

- Wordt verleend aan houder startvergunning aardwarmte (art. 24ae Mbw).
- Beoordeling van winning, exploitatieduur, invloedssfeer winning, eventuele bodembeweging en maatregelen daartegen en wijze van verzekering kosten voor schades en aansprakelijkheden (art. 24af Mbw).
- Voorbereiding met afd. 3.4. Awb, als vervolgvergunning leidt tot nadeliger gevolg voor het milieu en bodembeweging en groter risico voor omwonenden of grotere schade.
- Bij voorbereiding met afd. 3.4 Awb ook weer adviesrecht voor GS, B&W en waterschap (art. 24ah Mbw).
- Besluit binnen 12 of 32 weken.
- Weigeringsgronden en voorschriften: onaanvaardbare risico's, geen financiële zekerheid, nadelige gevolgen milieu en niet aansluiten invloedssfeer.

- **Is er al een aanvraag ingediend?**
  - Vanaf inwerkingtreding hoofdstuk 2A worden:
  - Aanvraag opsporingsvergunning → aanvraag toewijzing zoekgebied.
  - Aanvraag winningsvergunning en verzoek tot instemming winningsplan door houder opsporingsvergunning → aanvraag startvergunning.
  - Verzoek om instemming winningsplan door houder winningsvergunning → aanvraag vervolggunning
Let op: binnen twee jaar vervolggunning aanvragen, anders vervalt de winningsvergunning.
- **Verleende vergunningen**
  - Opsporingsvergunning → toewijzing zoekgebied met resterende looptijd (vanaf inwerkingtreding hoofdstuk 2A)
  - Een verleende winningsvergunning (voor 1-1-2020) zonder instemming → een startvergunning.
  - Winningsvergunning (voor 1-1-2020) met instemming → vervolggunning met dezelfde (resterende) looptijd.
- **Adviesrechten**
  - Als er advies is uitgebracht over de aanvraag, wordt er niet opnieuw advies ingewonnen.

Adviesrecht: wanneer en over welke onderwerpen?

- **Toewijzing zoekgebied**
  - Advies B&W en GS → planmatige ontwikkeling of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen (grondwater voor drinkwaterwinning) of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen (8 weken)
  - PS en Waterschap → grondwaterkwaliteit en –kwantiteit (8 weken)
- **Startvergunning aardwarmte**
  - Zelfde als bij toewijzing zoekgebied.
- **Vervolgvergunning aardwarmte** → Alleen bij voorbereiding met afd. 3.4 Awb
  - Zelfde als bij toewijzing zoekgebied en startvergunning aardwarmte.
  - Veiligheid geen onderdeel meer van adviesrecht.

Vragen?

Bron: Reed, Geleijnse en Van Tol.

Vindt u geothermie minder vanzelfsprekend?

Of heeft u andere vragen?

Bel of mail gerust!

sschipper@akd.nl

088 253 5912 / 06 5261 5267

An aerial, top-down view of a large, circular urban plaza. The plaza features a central fountain with a blue and white design, surrounded by concentric rings of green landscaping, walkways, and parking areas. The plaza is surrounded by multi-lane roads with heavy traffic, and modern buildings are visible in the background. The overall scene is brightly lit, suggesting daytime.

akd

Bedankt voor jullie aandacht!